

TAIPALSAARI

Talousarvio ja –suunnitelma 2025–2027

Lähtötiedot ja laadintaohjeet

Khall. 9.9.2024 / § 123

Sisällys

Johdanto	2
Talousarvion laadinnan taloudelliset perusteet	2
Toimintaympäristö ja siinä tapahtuvat muutokset.....	2
Talousarvion rakenne ja sitovuus	2
Käyttötalousosa.....	2
Tuloslaskelmaosa	3
Rahoitusosa	3
Investointiosa	3
Toimialan talousarvioesityksen sisältö	4
Toiminnan tarkoitus, toiminnalliset muutokset ja toiminnan painopistealueet vuosina 2025 - 2027	4
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet	4
Käyttötalouden tehtäväaluekohtaiset määrärahat ja tuloarviot	4
Toimialan investointiesitykset.....	5
Tytäryhteisöt	5
Riskienhallinta	5
LASKENTAOHJEET JA SÄÄNNÖT.....	5
Toimialojen käyttötalous	5
Henkilöstökulut ja henkilösivukulut	5
Verotulot ja valtionosuudet	5
Rahoitustuotot ja -kulut.....	6
Suunnittelukehys	7
AIKATAULU	8

Johdanto

Toimielimet valmistelevat talousarvio- ja -suunnitelmaehdotuksensa kunnanhallituksen antamien kehysten ja ohjeiden pohjalta. Kunnan taloushallinto yhdistelee toimielinten ehdotukset talousarvioksi ja -suunnitelmaksi.

Kunnan talousarvion tasapainotukseen vaikuttavat olennaisesti ratkaisut, jotka valtion budjetissa tehdään mm. kuntien valtionosuuksista ja verotuksesta.

Vuodelle 2025 uutena valtionosuustehtävänä kunnille tulee TE-palvelujen järjestäminen. Etelä-Karjalan palvelujen järjestämisvastuu on Lappeenrannan kaupungilla vastuukuntamallilla. TE-uudistus vaikuttaa kunnan valtionosuuteen rahoituspuolella ja käyttötalouteen yhteistoimintasuuksien lisäyksenä.

Talousarvion laadinnan taloudelliset perusteet

Toimintaympäristö ja siinä tapahtuvat muutokset

Taipalsaaren kunnan taloudellinen tilanne

Tilikauden lopussa 31.12.2020 ylijäämä johti tilanteeseen, missä vanhat alijäämät tulivat kate-tuiksi. Tilikauden 2023 jälkeen ylijäämää kunnan taseessa (31.12.2023) oli ylijäämän kirjauksen jälkeen 3.430.553,89

Puolivuotiskauden 2024 alijäämä oli -159 427 euroa. Talousarvio on vuodelle 2024 - 513.987 euroa alijäämäinen muutoksen jälkeen. Huomionarvoista on, että verotuloennustekehikko ennakoi n. 600 000 euroa talousarviota parempaa verotulokertymää.

Kuntastrategia

Kuntastrategiassa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Taipalsaaren kuntastrategia on hyväksytty helmikuussa 2022.

Kuntastrategian painopisteet: kaiken ikäiset samassa veneessä, luonto ja tasapainoinen talous ovat painopisteet, joiden ympärille talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025 - 2027 tulee rakentaa.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Strategiset kärkihankkeet ja –investoinnit on nimetty strategiaan.

Talousarvion rakenne ja sitovuus

Käyttötalousosa

Kuntalain mukaan talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetään sitovuustasosta. Valtuustoon nähden sitovat erät talousarviossa korostetaan ja niistä tulee maininta talousarvion perusteluteksteihin.

Talousarvioon (käyttötalous ja investoinnit) otetaan sitovina erinä tehtäväluekohtaiset sisäiset + ulkoiset toimintakulut toimintakatteen nettomääräraha-periaatteella ja vastaavasti ulkoiset + sisäiset toimintatuotot tuloarviona siten, että sitovuus on toimintakatteen nettomääräraha-periaatteella. **Käytetään sitovuustasona toimintakatetta ja siinä nettoperiaatetta.**

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosassa budjetoidaan valtuustoon nähden sitovat tulosvaikutteiset tuloarviot ja määrärahat, joita ei ole budjetoitu tehtäväkohtaisissa käyttötalousosissa ja tulosbudjeteissa.

Tuloslaskelmaosan sitovia eriä ovat:

verotulot (kunnan tulovero, osuus yhteisöveron tuotosta, kiinteistövero)

valtionosuudet (huom. käyttötalousasia: sivistystoimen kotikuntakorvaustulot ja -menot ovat sivistystoimen budjetoitava omaan käyttötalouteen sen käyttötalouskuluiksi taloushallinnon toimittamien raporttien perusteella.)

Rahoitusosa

Talousarvion rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat.

Toiminnan rahavirta osoittaa budjetoidun tulo-rahoituksen määrän, joka on varainhoitovuonna käytettävissä investointien rahoittamiseen, pääomasijoituksiin ja pääoman palautuksiin sekä maksuvalmiuden vahvistamiseen. Toiminnan rahavirtaan ei sisälly budjetoitavia tuloarvioita ja määrärahoja, vaan kaikki kyseiseen rahavirtaan sisältyvät erät ovat siirtoja tuloslaskelmaosasta tai niiden oikaisuja.

Investointien rahavirta muodostuu investointimenojen ja niihin saatujen rahoitusosuuksien ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulojen erotuksesta. Mainitut erät siirtyvät talousarvion investointiosasta, eikä niihin osoiteta rahoitusosassa määrärahaa tai tuloarviota. Erät tulee esittää rahoitusosassa bruttomääräisinä riippumatta siitä, miten ne on budjetoitu investointiosassa.

Rahoituksen rahavirtaan budjetoidaan antolainojen, lainakannan ja oman pääoman muutokset. Kaikki rahoituksen rahavirran erät ovat määrärahoja tai tuloarvioita, jotka tulee rahoitusosassa esittää valtuustoon nähden sitovina brutto- tai nettomääräisinä kokonaisuuksina.

Investointiosa

Investointiosassa esitetään investointeja koskevat tavoitteet, hankkeiden kustannusarviot, hankkeisiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot, sekä niiden jaksottuminen tulevalle talousarviovuodelle 2024 sekä suunnitteluvuosille 2025–2026. Investointien aktivointiraja on 10 000 euroa.

Toimielimen talousarvioesitykseen tulee sisällyttää kaikki tulevalle suunnitelmakaudella tiedossa olevat hankkeet mahdollisimman realistisin kustannusarvioin. Lisäksi toimielinten tulee laittaa investointiesitykset tärkeysjärjestykseen ja perustella ne, jos parhaaksi näkee.

Investointiosan budjetointi

Investointimeno tulee budjetoida suoriteperusteisesti kyseiselle tilivuodelle, jona investoinnin kohteena oleva hyödyke tai valmistusastetta vastaava osa siitä arvioidaan otettavan vastaan.

Mikäli investointihankkeen toteutuminen kohdistuu kahdelle tai useammalle suunnitteluvuodelle, tulee toimielimen ilmoittaa talousarvioesityksessään investoinnin kokonaiskustannusarvio ja sen jaksotus suunnitteluvuosille.

Talousarvion investointiosaan budjetoidaan investointiin saatu rahoitusosuus, joka voi olla valtionosuutta tai muuta rahoitusosuutta (esim. hankerahaa). Rahoitusosuus budjetoidaan tuloksi sille vuodelle, jonka aikana oikeus tuloon arvioidaan kunnalle syntyvän.

Investointiosaan budjetoidaan myös aktivoitujen pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnistä saatavat tulot.

Sitovuustaso

Budjetoitaessa tulee huomioida, että investointiosan sitovuustaso määräytyy **hankkeittain**. Valtuustoon nähden sitovana eränä huomioidaan yksittäisen investointihankkeen tulo- ja menoarviot nettoperiaatteen mukaisesti.

Toimialan talousarvioesityksen sisältö

Toimielimen talousarvioesityksen tulee muodostua seuraavista osista.

Toiminnan tarkoitus, toiminnalliset muutokset ja toiminnan painopistealueet vuosina 2025 - 2027

Perusteluissa selvitetään tarkemmin palvelutarpeisiin, tavoitteiden asettamiseen sekä niiden saavuttamiseen liittyviä haasteita ja epävarmuustekijöitä. Perusteluissa tehdään lisäksi selkoa toiminnan painopisteistä ja kehittämistarpeista sekä arvioidaan voimavarojen riittävyyttä muun muassa henkilöstöressurssien, toimitilojen ja muiden tuotannontekijöiden osalta ottaen huomioon myös toimialalle suoritettu riskianalyysi.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (vähintään kolme tavoitetta/tehtäväalue) esitetään taulukkona; myös mittarit on otettava taloussuunnitelmaan toimialoittain, jotta ne tulevat tilinpäätöksessä arviointiin mukaan.

Talousarviossa voidaan lisäksi esittää informatiivisena tietona:

Tehtäväaluekohtaiset toiminnan laajuus/vaikuttavuustiedot
Muita toiminnan tuloksellisuutta kuvaavia tietoja tai tilastoja

Tehtäväaluekohtainen henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelman tulee sisältää esitys organisaatiossa tapahtuvista henkilöstömuutoksista suunnitelmakaudella (eläköitymiset, rekrytointitarpeet jne.).
Henkilöstösuunnitelman yhteydessä tulee esittää listaus vakituisista ja määräaikaisista viroista/työsuhteista suunnitelmakaudelle, arvio tilapäisten sijaisjärjestelyjen tarpeesta ja sijaismäärärahojen budjetoinnin peruste.

Pohjat henkilöstösuunnitelman täyttämistä varten löytyvät talousarvio 2024 -kansioista:
Z:\Konsernihallinto\Talousarvio\2025\henkilöstö

Käyttötalouden tehtäväaluekohtaiset määrärahat ja tuloarviot

Toimielimen talousarvioesityksen tulee sisältää käyttötalouden tehtäväaluekohtaiset määrärahat ja tuloarviot suunnitelmakaudelle. Ulkoiset määrärahat esitetään sadan euron tarkkuudella (lukuun ottamatta ohjelmasta laskennallisesti määräytyviä henkilösivukuluja).

Toimialan investointiesitykset

Investointiesitykset laaditaan hankekohtaisena (sisältäen poistokustannuspaikan investointitaulukkoon).

Tytäryhteisöt

Tytäryhteisöjen tavoitteet tarkentuvat talousarvioprosessin edetessä. Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet ovat edelleen käyttökelpoisiatavoitteena kaudelle 2025-2027 valmistelun tässä vaiheessa. Aikataulu ja sisältö talousarvion valmisteluun konserniohjeen mukaisesti.

Riskienhallinta

Talousarvion laadinnan yhteydessä toimialat ja tytäryhteisöt tunnistavat ja arvioivat suunnitteilla olevan taloussuunnittelukauden tavoitteisiin kohdistuvia riskejä. Riskit käsitellään dokumentoidusti toimielimien päättämällä tavoilla. Merkittävimmät riskit esitetään osana talousarviota ja niihin varautuminen (riskienhallintatoimenpiteet) kuvataan talousarviossa.

LASKENTAOHJEET JA SÄÄNNÖT

Toimialojen käyttötalous

Talouden tasapaino edellyttää budjettikuria kunnan käyttötaloudessa sekä investointitason säilyttämisen maltillisena. Toimielinten tulee tarkastella toimintoja ja rakenteita kriittisesti. Toimialoilta edellytetään rakenteellisten kuluja säästävien ja tuloja lisäävien toimintojen selvittämistä.

Toimialojen pitää ottaa huomioon syksyn 2024 muutosneuvottelujen tulos talousarvion laadinnassa.

Henkilöstökulut ja henkilösivukulut

Talousarviopohjaan siirretään palkkaeurot talousraamin/talousarvion henkilöstösuunnitelman mukaisena.

Taloussuunnitteluvuosien henkilösivukulut yms. maksut sekä eläkemenoperusteiset maksut saattavat tarkentua syksyn aikana ja taloushallinto vie tiedot keskitetysti taloussuunnitteluohjelmaan.

Verotulot ja valtionosuudet

- Verotulot ja valtionosuudet (verorahoitus) muodostavat Taipalsaaren kunnan tuloista suurimman osan, joten näiden tulojen kehitys luo perustan talousarviolle. Vuoden 2025 talousarvion laadintaohjeen valmisteluvaiheessa verotulojen kehityksessä on hyödynnetty Kuntaliiton elokuussa 2024 päivitettyä veroennustekehikkoa.

Ennustetaulukko alla

Taipalsaari

S 1 000 €

0

Yhteenveto						
TILIVUOSI	2022	2023	2024**	2025**	2026**	2027**
Verolaji						
Kunnallisvero	18 493	9 155	8 898	9 256	9 634	9 915
<i>Muutos %</i>	-1,4	-50,5	-2,8	4,0	4,1	2,9
Yhteisövero	1 026	558	573	606	639	674
<i>Muutos %</i>	-11,5	-45,6	2,7	5,8	5,5	5,5
Kiinteistövero	2 194	2 151	2 191	2 178	2 178	2 178
<i>Muutos %</i>	4,9	-2,0	1,9	-0,6	0,0	0,0
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	21 713	11 864	11 662	12 040	12 451	12 767
<i>Muutos %</i>	-1,3	-45,4	-1,7	3,2	3,4	2,5

Taulukoiden luvut on esitetty käyvin hinnoin, eli inflaation vaikutusta ei ole eliminoitu

Kuluttajahintaindeksi, 2000=100	132,2	138,4	140,3	141,6	143,0	145,6
<i>Kuluttajahintaindeksin muutos</i>	7,1	6,2	1,9	1,3	1,4	2,0
Peruspalvelujen hintaindeksi	140,3	144,8	146,9	150,0	153,4	157,2
<i>Peruspalv. hintaindeksin muutos</i>	3,7	4,5	2,1	3,1	3,4	3,3

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuottoja kunnalle odotetaan kertyvän lähinnä korkotuottoina sijoituksista ja talletuksista sekä maksuliikennetileiltä ja sijoituksista saaduista korkotuotoista. Rahoituskulut muodostuvat pääosin lainojen korkokuluista.

- Mikäli talousarvioon tulee isoja investointeja, niihin joudutaan ottamaan talousarviolainaa. Korkovaikutus vuodelle 2025 riippuu investointien määrästä. Korkotason ennakoidaan hiukan laskevan vuonna 2025. Kutilan kanavan osalta lisärahoitustarve selkenee hankkeen edetessä ja talousarvion osalta lokakuussa.

Suunnittelukehys

Vuoden 2025 talousarvion valmistelussa huomioitavat asiat:

- Kuntastrategia
- Tehtäväaluekohtaiset tehtävät ja määrärahat siten, että ei voi tehdä joulukuussa budjetti-leikkauksia niin, että työt jätetään toisen tehtäväalueen hoidettaviksi ilman määrärahaa.
- Tiliryhmäkohtainen budjetointiraami:
  - 1) Henkilöstökulut max + 3 %
  - 2) Palvelujen ostot max + 2 %
  - 3) Aineet, tarvikkeet ja tavarat 0 %
  - 4) Avustukset, säästötavoite -30 000 euroa vuoden 2024 talousarviosta. Ei koske TE-uudistuksen aiheuttamia muutostarpeita (mm. Kelan sakkomaksujen ennakoitu kasvu)
- Kustannusten nousua tulee seurata sopimuskohtaisesti ja tarvittaessa neuvotella sopimus-kumppaneiden kanssa. max. 2% 2025: indeksiperusteiset sopimukset muutoksen mukaisesti ja muutoin +2,0 %, 2026: +2,0 % ja 2027: +2,0 % suuruusluokkaa tehtäväalueen summanetoksi.
- Asianmukainen henkilöstösuunnittelu. Sivistystoimen opetustoimen henkilöstön tuntikehys toukokuun 2025 loppuun on käytännössä päätetty pääosin jo aiemmin alkaneen lukuvuoden 2024-2025 alussa.
- Investointitason pitäminen maltillisena netto 1 milj. euron taso /2025 lähtökohtana. Osa investoinneista on siirtyviä eriä käynnistyneistä investoinneista. Kutilan kanavan investointi tarkastellaan edellä olevan lisäksi kokonaisinvestointimäärään.

AIKATAULU

Kunnanhallitus antaa talousarvion laadintaohjeet toimialoille 9.9.2024.

- Hallintokunnille valmistellaan talousarvion laskentaohjelmiston syöttöpohjat Accuna-ohjelmistoon. Pohjat ja investointipohja (excel) on käytettävissä viimeistään 11.9.2024 alkaen talousarvion valmistelemiseksi ja hallintokunnat saavat koulutusta Accunan käyttöön em. päivänä. Taloushallinto ilmoittaa budjetoijille, kun syöttölupa on voimassa pohjiin datalle.
- Palkkataulukko euroineen toimitetaan toimialoittain palkanmaksupäivältä 10.9.2024 toimialajohtajille viimeistään 23.9.2024 vakituisten osalta ja määräaikaisten palkanmaksupäivän 30.9.2024 osalta viimeistään 7.10.2024.
- Talousarvioehdotusten 1. version tulee olla tallennettu taloussuunnitteluohjelmaan 12.10.2024.
- Henkilöstösuunnitelma 2025 – 2027/excel (htv:t, henkilöiden nimet riveille ja palkkojen kustannuspaikat&jaot syötettävä excel) toimialojen tehtävänä olla valmis jorylle 1.10.2024.
- Henkilöstösuunnitelma toimialoilta 1.10.2024 joryn kautta kunnanhallitukselle 14.10.2024
- Lautakuntakäsittelyt: viimeistään kokouksessaan Tekla 24.10.2024 ja Sivla viimeistään kokouksessaan 23.10.2024
- **Kunnanhallitus** käsittelee 4.11.2024 hallintokuntien esitykset / 18.11.2024 kunta yhteensä
- **Kunnanvaltuusto** käsittelee/hyväksyy talousarvion 16.12.2024

Kiinteistöverolain (654/1992) 11 b § (1266/2001) mukaan kunnanvaltuusto määrää kunnan kiinteistöveroprosenttien suuruuden laissa säädettyjen vaihteluvälien rajoissa ja sadasosan tarkkuudella vuosittain etukäteen samalla kun se vahvistaa varainhoitovuoden tuloveroprosentin. Kunnan tulee ilmoittaa kiinteistöveroprosentit Verohallinnolle viimeistään verovuotta edeltävän vuoden marraskuun 17. päivänä.

Kunnanhallitus antaa 4.11.2024 kokouksessaan esityksen kunnanvaltuustolle. Valtuusto päättää asiasta 11.11.2024 kokouksessaan.